

Kommer solcelleparkene?

Solcelletak: Med svært begrenset tilgang på dyrkbare arealer, vil det være fornuftig å fokusere på løsninger hvor man får til dobbel bruk av landbruksarealer gjennom en kombinasjon av landbruk og energiproduksjon, mener innsenderen. Foto: Øystein Heggdal

Bondebladet 04.12.23 15:16

Ragnhild Bjelland-Hanley, Seniorrådgiver, Norges Vel

Tak og vegger på norske gårdsbruk kan benyttes til å produsere langt flere kWh fra solenergianlegg enn hva som er tilfelle i dag. Dette bør myndighetene insentivere i langt større grad

DEBATTINNLEGG *Dette er et debattinnlegg, skrevet av en ekstern bidragsyter. Innlegget gir uttrykk for skribentens holdninger.*

I Norge monteres solceller stort sett på tak og vegger. Slike installasjoner er normalt konfliktfrie, og størstedelen av produksjonen fra anleggene går som regel til eierens eget strømforbruk. I løpet av de siste par årene, har vi imidlertid registrert en stadig økende interesse for større bakkemonterte solcelleanlegg, hvor formålet er å produsere strøm til markedet. Flere har begynt å kaste et blikk mot landbrukssektoren med tanke på investeringer i denne typen fornybarutbygginger.

Attraktive landbruksarealer

De fleste store solkraftverk på bakken vil måtte ha anleggskonsesjon etter energiloven. Da er det Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) som er myndighet. Flere konsesjonssøknader ligger nå til behandling, og NVE forventer at det i årene fremover vil bli en økning i slike søknader.

Ragnhild Bjelland-Hanley Foto: Norges Vel

Når det er snakk om bakkemonterte solkraftverk, blir det ofte sagt at det er ønskelig at slike anlegg bygges på "grå" arealer, det vil si arealer som allerede er nedbygd. I realiteten er det slik at mange av søknadene til NVE gjelder oppføring av anlegg på beite- og skogsarealer. Det er kanskje ikke så overraskende, gitt at en del landbruksarealer har 'egenskaper' som gjør dem attraktive for utbyggere av bakkemonterte solkraftverk. Ser vi til andre europeiske land, så er det slik at bakkemonterte solkraftverk i stor grad er bygget på nettopp slike områder.

Utbygging av solcelleparker krever areal – noe man jo har mye av i landbruket, og mange av landbruksarealene er relativt flate og åpne, hvilket er en fordel med tanke på solinnstråling og på kostnadseffektivitet når det gjelder byggingen av parkene. Landbruksområder har også ofte infrastruktur som

veier og nærhet til kraftnettet på plass, hvilket kan redusere kostnadene og miljøpåvirkningen av nye byggeprosjekter.

Fristende økonomi

Et av solkraftverkene som har fått konsesjon her i Norge, er Buer solkraftverk i Sarpsborg, som bygges i et landbruks-, natur- og friluftsområde. Buer solkraftverk er et samarbeid mellom El av Sol Norge AS og grunneier - korn- og kalkunbonden Per Anders Buer. I et intervju med Bondebladet i mai 2023, uttalte Per Anders Buer at: "Jeg ser på solkraft som en ny næringsvei for oss som driver på bygda. I mitt tilfelle dreier det seg om etablering av solkraftverk i en randsone inn til dyrka mark. Skogen har lav bonitet, og dette er lite konfliktfylt areal."

Og her er Buer inne på et viktig aspekt når det gjelder solcelleparker på landbruksarealer: I en del tilfeller kan være interessant for gårdbrukerne selv med slike utbygginger. Det kan gi bonden økonomiske fordeler i form av for eksempel utleie av arealer til solenergi prosjekter, og i noen tilfeller kan det være en måte å utnytte områder som ikke er særlig produktive når det gjelder landbruksformål.

Norges Vel har jobbet med fornybar energi i landbruket gjennom mange år, og nylig gjennomførte vi et prosjekt hvor vi samlet inn informasjon om utbredelse og erfaringer med solcelleparker i landbruket i landene Storbritannia, Danmark, Sverige, og Tyskland.

Et av funnene fra undersøkelsen er at det som regel er en del mer å tjene på å leie ut arealer til solkraftverk, enn det er å bruke de samme hektarene til å produsere mat. Det sier seg selv at en slik inntekts- og diversifiseringsmulighet vil være fristende for mange gårdbrukere. Og dersom selskaper ser lønnsomhet i å bygge bakkemonterte solkraftverk her til lands, så er det sannsynlig at flere bønder vil bli kontaktet av slike aktører fremover

Viktig med gode prosesser

Alle land har sitt eget, unike utgangspunkt som bidrar til å forme både tilnærmingen til utbygging av bakkemonterte solcelleparker, og erfaringene som høstes. Dette utgangspunktet kan i en del tilfeller skille seg ganske kraftig fra norske forhold, for eksempel når det gjelder tilgjengelighet på dyrkbar jord, graden av nasjonal selvforsyning av mat og energi, og klima.

Men generelt er en av de største bekymringene forbundet med å bygge solkraftverk på landbruksmark, også i landene vi så på i undersøkelsen, at det kan redusere produksjonen av mat – et moment som veier tungt i en tid med stadig større fokus på matsikkerhet i lys av klimaendringer og global uro.

Hvor stort omfanget av bakkemonterte solcelleparker i Norge blir til syvende og sist, og hvor mange av anleggene som eventuelt vil bli plassert på landbruksarealer, er vanskelig å spå og avhengig av flere faktorer. Norge vil måtte finne sin egen vei fremover, men gitt vårt utgangspunkt med svært begrenset tilgang på dyrkbare arealer og lav selvforsyningsgrad av mat, vil det være fornuftig å fokusere på løsninger hvor man får til dobbel bruk av landbruksarealer gjennom en kombinasjon av landbruk og energiproduksjon – eller ‘agrivoltaics’ som det gjerne kalles.

Her finnes det muligheter, men det krever prosesser som kjennetegnes av god dialog og godt samarbeid mellom flere ulike aktører, samt bred kunnskaps- og erfaringsdeling underveis.

Til sist – la oss ikke glemme at tak og vegger på norske gårdsbruk kan benyttes til å produsere langt flere kWh fra solenergianlegg enn hva som er tilfelle i dag. Dette bør myndighetene insentivere i langt større grad enn hva de gjør nå!

Prosjektet som det refereres til i dette innlegget ble støttet av Landbruksdirektoratet, og den resulterende rapporten kan leses på Norges Vel sin nettside. En større utredning er for tiden i gang rundt konsekvensene for jord- og skogbruksnæringen ved utbygging av bakkemonterte solkraftverk. Det er Nibio som har fått i oppdrag av Landbruksdirektoratet å utføre utredningen, og den er forventet ferdig ved årsslutt.